

Дерев'янка Б.В. Нові види господарської діяльності як резерв розширення предмета регулювання господарським законодавством. *Правове забезпечення соціально-економічного розвитку: стан та перспективи*: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 35-річчю кафедри господарського права Донецького національного університету імені Василя Стуса (м. Вінниця, 11–12 жовтня 2019 р.). Наук. ред. А. Г. Бобкова, А. М. Захарченко. Вінниця: Донецький національний університет імені Василя Стуса, 2019. С. 80–81.

Дерев'янка Б.В.

доктор юридичних наук, професор

НОВІ ВИДИ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК РЕЗЕРВ РОЗШИРЕННЯ ПРЕДМЕТА РЕГУЛЮВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ

Розпочати доповідь необхідно із неприємного нагадування про подальші спроби окремих представників шкіл цивільного права декодифікувати господарське законодавство. Сьогодні такі події активізувалися через створення комісій, що апелюють нібито до досвіду економічно розвинених європейських держав. Одним із аргументів виступає досвід Італійської республіки, де кілька років тому було припинено дію Господарського кодексу, який був одним із перших у світі, тоді як досвід Королівства Бельгія, в якому 21 травня 2014 року набув чинності Господарський кодекс, ігнорується.

Загалом ситуація між школами господарського та цивільного права багато у чому нагадує ситуацію між Україною та Російською Федерацією. Так, одні хочуть у межах своєї науки досліджувати та врегульовувати власний предмет, основу якого становить специфічна господарська діяльність та особливі господарські правовідносини, що поєднують у собі публічні та приватні інтереси. А інші стверджують, що взагалі такої науки немає, а правовідносини є такими самими, як і в цивільному праві. А тому пропонують злиття шляхом поглинання. Те саме відбувається і в геополітиці, де з боку керівництва Російської Федерації настирливо нав'язується думка про нібито один народ, а часто і про відсутність мови, держави, минулого та майбутнього у України. А кінцевим підсумком пропонується об'єднання шляхом поглинання. Зрозуміло, що в обох випадках такі думки висловлюються через незнання історичних аспектів питання та сучасних відносин...

Господарська діяльність має свої особливості, господарські правовідносини формують власну систему, суб'єкти господарювання мають певний обсяг господарської компетенції та відповідають узагальненим вимогам, що формують їх правовий статус.

Сучасні відносини в економіці, спираючись на науково-технічний прогрес, свідчать про появу нових видів господарської діяльності, і, відповідно, вказують на необхідність розширення як обсягу нормативних актів, так і сфери дії господарського законодавства.

Сьогодні спостерігається масовий перехід до використання у виробництві та побуті джерел енергії та основних виробничих фондів у вигляді машин та механізмів, що працюють із використанням новітніх технологій та видів енергії. Впродовж декількох років спостерігається масове поширення автомобілів, що працюють на акумуляторних батареях. Але масштабну революцію у світовій економіці може спричинити масовий перехід до використання в автомобілях та інших машинах і механізмах двигунів внутрішнього згорання, що працюють на основі розщеплення звичайної води на водень та кисень із подальшим їх спаленням. Б.Г. Розовський наводить інформацію про те, що ще у 2008 році японська компанія Genepax презентувала свій «водяний автомобіль», водяну енергетичну систему якого було запатентовано за номером 2006-244714. Її автомобілі вже їздять в окремих містах світу, зокрема у Токіо. Проте уже в 2009 році компанія несподівано збанкрутувала [1, с. 61-64]. Очевидно, що цьому сприяли дії світового вуглеводневого лобі. Але прогрес не зупинити. І вже сьогодні водневі двигуни починають активно застосовувати в Австрії (претендує на статус «воднева держава № 1»), ФРН, Франції, Нідерландах, Бельгії, Великій Британії та інших державах. У ФРН з вересня 2018 року працюють два єдині у світі водневих потяги Cogadia iLint, що на липень 2019 року успішно відпрацювали перші 100 тисяч кілометрів і продовжують перевозити пасажирів між містами Бремергафен, Куксгафен, Букстегуде і Бремерферде. А до кінця 2021 року у федеральній землі Нижня Саксонія збираються повністю відмовитися від дизельних локомотивів, замінивши їх на 14 потягів, що виробляють електроенергію завдяки хімічній реакції між воднем і киснем. На 1 січня 2019 року у ФРН було зареєстровано 392 автомобілі, що працюють на водні [2].

Дерев'янюк Б.В. Нові види господарської діяльності як резерв розширення предмета регулювання господарським законодавством. *Правове забезпечення соціально-економічного розвитку: стан та перспективи*: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 35-річчю кафедри господарського права Донецького національного університету імені Василя Стуса (м. Вінниця, 11–12 жовтня 2019 р.). Наук. ред. А. Г. Бобкова, А. М. Захарченко. Вінниця: Донецький національний університет імені Василя Стуса, 2019. С. 80–81.

Описане вище вказує на наявність відносно нових видів господарської діяльності, оскільки тут є значна схожість із уже наявними. Проте у зв'язку із запровадженням діяльності із виробництва енергії з нових джерел та використання основних засобів, що на цій енергії працюють, українське господарське законодавство різних рівнів має бути доповнене.

У зв'язку із масовим поширенням інформаційних технологій з 2008 року з'явилася криптовалюта. Сьогодні кількість її видів перевищила тисячу. Українське законодавство це явище ігнорує. Проте генерування (вирахування, видобуток, «майнінг» тощо) криптовалюти має значну схожість із господарською (зокрема підприємницькою) діяльністю, має ризиковий характер (налічує у собі технологічні, правові, економіко-правові та інші ризики) [3, с. 35–38], а суб'єкти (громадяни та суб'єкти господарювання), які «майнять» криптовалюту, в цілому відповідають вимогам, визначеним В.С. Щербиню складовими правового статусу суб'єкта господарювання [4, с. 7–8] та чотирьом із п'яти ознак, що характеризують економічну сутність в якості правосуб'єктного утворення – 1) наявність єдиної назви та визначеність організаційно-правової форми суб'єкта господарювання; 2) майнова відокремленість; 3) наявність господарських прав та обов'язків; 4) відповідальність за результати господарювання [5, с. 170–171]. Лише ознака «Легітимність існування в якості суб'єкта господарювання» [5, с. 170–172] та ознаки «Вид та організаційна (організаційно-правова) форма суб'єкта» і «Порядок утворення (набуття статусу) і державної реєстрації суб'єкта» [4, с. 7–8] сьогодні не притаманні суб'єктам, які здійснюють «майнінг» криптовалюти. Названі ознаки суб'єкти «майнінгу» отримують після легалізації їх діяльності в якості господарської. А це може статися найближчим часом. Тоді господарське законодавство має бути розширене в частині реєстрації суб'єктів, їх оподаткування, ліцензування, контролю за їх діяльністю тощо.

Останнім часом окремими із новопризначених міністрів та їх заступників висловлюються думки щодо необхідності відновлення в якості господарської діяльності у сфері грального бізнесу. Якщо це станеться, то розширення господарського законодавства також не уникнути.

В економічно та технологічно розвинених державах презентовано та розпочато реалізацію програм, покликаних забезпечити регулярне транспортне сполучення із Місяцем та Марсом і видобутком та доставкою на Землю корисних копалин звідти. За кілька років це може стати буденною реальністю. До того часу господарське законодавство різних держав, зокрема й України, має бути розширене.

А отже, наведено лише чотири відносно нових видів господарської діяльності, які найближчим часом можуть бути легалізовані (як у випадку із видобутком криптовалюти чи діяльністю у сфері грального бізнесу), запроваджені (як генерування енергії та використання у господарській діяльності засобів виробництва, що використовують енергію води та світла; а також видобуток корисних копалин на інших планетах). Можливість здійснення цих видів діяльності має бути законодавчо забезпечена господарським законодавством України. На першому етапі може бути застосовано правило аналогії закону. Проте пізніше у будь-якому разі має бути розширене різномірне та різногалузеве господарське законодавство. Сьогодні не на часі говорити про декодифікацію господарського законодавства. Прогресом буде його рекодифікація у бік підвищення якості регулювання і збільшення обсягів та змісту.

Список використаних джерел:

1. Розовский Б.Г. Рынок в ожидании эпохи социализма оцифрованной экономики: монография. Северодонецк, 2019. 210 с.
2. Гурков А., Голубов О. (26.08.2019). Водень замість нафти, газу і вугілля – новий тренд в Європі. *DW: сайт*. URL: <https://p.dw.com/p/3OOSY>
3. Дерев'янюк Б.В. Ризики здійснення операцій з криптовалютою (біткойнами) громадян і суб'єктів господарювання України. *Форум права: електрон. наук. фахове вид.* 2017. № 3. С. 33–39. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2017_3_8.pdf
4. Щербина В. С. Суб'єкти господарського права: монографія / В. С. Щербина. К.: Юрінком Інтер, 2008. 264 с.
5. Дерев'янюк Б.В. Про порівняння господарської діяльності з видобутком криптовалюти («майнінгом») та здійсненням операцій із нею. *Право України*. 2018. № 5. С. 164–175.